

Түркістан облысы

Келес ауданы

№20 Т. Бердияров атындағы жалпы орта білім беретін мектебі

**«Сыршыл акын – Тоқаш Бердияров-98 жаста»
Әдеби кеш**

Ұшкын ауылы

2023-2024 оқу жылы

«Сыршыл ақын- Тоқаш Бердияров» атты әдеби кеш.

Мақсаты: Тоқаш Бердияров жайлы сыр ашып, ой толғау, ақынның өмірі мен шығармашылығын насихаттау, оны жас ұрпаққа кеңінен таныту. Ақын қаламынан туған өлең-жырлары арқылы оқушыларды адами қасиеттеге баулу. Өнерді, өленді, сезімді бағалауға тәрбиелеу.

Көрнекілігі: Тоқаш Бердиярұлының портреті, эпиграф жазылған плакаттар, кітаптар көрмесі, гүлдер, шарлар

1-жүргізуші: - Оңтүстіктің айлы түні-ай, ақ тамақ

Сүт аңқиды адырдан да, айдан да.

Жапырақтар әсте қыбыыр етпейді,

Бөлеп оны қойған ба?

Төңкерілген Айым-ай,

Төкші, төкші ақ сүтінді тағы да.

Қандай салқын, қандай салқын атырап,

Қалмапты ғой күндізгі аптап табы да.

Жымындайды, жымындайды жұлдыздар,

Ұйықтамайды түнімен.

Төңірекке төгіледі хош иісі

Жиде ағаштың гүлінен.

-Кеш жарық, құрметті қонақтар, ұлағатты ұстаздар мен оқушылар!

Қыркүйек айы халық ақыны Тоқаш Бердияровтың дүниеге келген айы. Тума талант бұл күнде өмірден өтсе де барша қазақтың жүрегінде берік орналасқан.

2-жүргізуші: Ұлы Отан соғысының ардагері, Қазақстан жазушылар одағының мүшесі, қалың жұртшылықтың махабатына бөленген ақын Тоқаш Бердияровтың 98 жылдық мерейтойына байланысты дайындаған **«Келестің ақиық ақыны -Тоқаш Бердияров»** атты әдеби кешімізді бастауға рұқсат етіңіздер.

Қазақстан Республикасының әнұраны орындалады.

(Кешке келген қонақтарға сөз беріледі)

1.

2.

3

1-жүргізуші: - Ақын Тоқаш Бердияровтың өлеңдерінен оңтүстіктің жұпар ауасы, жусанының исі, құстарының әні, Су Келесі мен Құр Кеслесінің шолпылы, Сырдариясының сусылы дегендей, барлық әсем табиғаты, тыныс-тіршілігі өлеңге айналып,сөйлеп жатады:

Қызғалдағын теріп сонау белестің,
Оңтүстіктің шаңына аунап мен өстім.
Алып кеттім аттанарда әскерге,
Жалғыз уыс топырағын Келестің

- деп жырлаған Келестің төл баласы, тағдырдың неше бір тауқыметін көп көрген майдангер, матрос, ақын Тоқаш Бердиярұлы (азан шақырып қойылған аты Торқысбек) 1925 жылы 19 қыркүйекте қазіргі Оңтүстік Қазақстан облысы Келес ауданының Келес өңіріндегі «Ұшқын» ауылындағы кедей шаруа отбасында дүниеге келген. Әке-шешесінен ерте айрылғандықтан, бес жасар Тоқаш Ташкент қаласындағы №6 балалар қабылдау үйінде және №23 қазақ балалар үйінде тәрбиеленген. 1938 жылы өзінің ауылына келіп, «Коммуна» жеті жылдық мектебін аяқтап үлгермей тұрмыс тауқыметімен колхоз шаруашылығына орналасып, табельші болып мақта плантациясында, қырманда жұмыс істейді. Кейіннен «Бесқұбыр» ауылдық кеңесінің хатшысы қызметін атқарады.

2-жүргізуші: - Тоқаш Бердиярұлы жасы он алтыға толғанда әдейі жасын ұлғайтып көрсетіп, сұм соғысқа сұранып аттанып, 4-Украина майданында шайқасқа қатысқан. Соғыс аяқталған соң да, әскер қатарында қалып, тағы төрт жыл Балтық флотында сүңгуір қайықта матрос боп қызмет істеген.

1-жүргізуші: - Тоқаш Бердиярұлы 1949 жылдың күзінде денсаулығына байланысты әскери қызметтен босатылған. Алматыға келіп, суретшілер училищесінде оқыған. 1958 - 1962 жылдары "Лениншіл жас", "Қазақ әдебиеті" газеттерінде қызмет еткен. 1962 жылдан шығармалық жұмыспен айналысқан. Алғашқы өлеңі 1950 жылы жарық көрді. «Шалқы, теңіз» өлеңдер жинағы 1952 жылы басылып шықты.

2-жүргізуші: - Тоқаш Бердиярұлының 10-нан астам поэмасы Ұлы Отан соғысына арналған. Бұған ақынның майданды көзімен көріп, зұлымдыққа куә болуы себеп болса керек. Ақынның алғашқы «**Мен өмір сүремін**» атты поэмасы баспасөз бетінде жарияланған бойда оны М. Әуезов қазақ әдебиетіндегі «тың табыс» деп жоғары бағалап, үлкен қолдау көрсеткені белгілі.

1-жүргізуші: -Тоқаш Бердиярұлы атамыздың баспадан "Бейбітшілік көшесі", "Мен өмір сүремін", "Оқ және гүл" және т. б. 20-ға жақын кітаптары шыққан. Ақынның талантын аға буын өкілдерінен М. Әуезовтен басқа, Ғ. Мүсірепов, С. Мұқанов, Қ. Аманжолов, Ә. Тәжібаев, Т. Жароков, Қ. Бекхожин, Ғ. Қайырбеов т. б. ақын-жазушылар жоғары бағалады.

2-жүргізуші: «Қасиетіңнен, қара өлең, айналайын» деп ақынның досы ақын М. Мақатаев айтқандай, ендігі кезекте ақынның шығармаларын оқушылар жатқа оқиды.

1-оқушы: «Келестің ыстық топырағы-ай» өлеңі Нұржан Әли оқиды.

2-оқушы: «Жиделер гүлдеді» өлеңі Ұлас Айдана

3-оқушы: «Тан» өлеңі Ұлас Жанерке

4-оқушы: «Өмір саған ризамын» өлеңі Дүйсенбек Амина

5-оқушы: «Көз жасы» өлеңі Сейделхан Мадина

Би: «Шашу» Қыздар тобы

1-жүргізуші: Тоқаш Бердияров - қазақ өлеңінің қадір-қасиетін, көркемдік дәрежесін асқан зор шеберлікпен шырқау биікке көтерген сирек суреткер, халықтық ақынға айналған дара тұлға. Ақын қазақ поэзиясының алтын қорын сан алуан тақырыптағы көркемдік дәрежесі жоғары туындылары арқылы байытқан.

2-жүргізуші: -Әркімнің туған жері, туған өлкесі бар. Туған жерге, туған елге деген махаббат әр адамның жүрегінен орын алады. Оған ақындар өлең жазса, сазгерлер ән

арнаған. Сол сияқты Тоқаш та өзінің туған жерге деген ыстық ықыласын «*Ауыл*», «*Елге бардым*», «*Дала көрінісі*», «*Туган жер*» өлеңдері арқылы бере білді.

1-жүргізуші:

Ауыл бардым шалдармен көріскелі,
Ауыл маған жақсылық көп істеді.
Шырылдаған бозторғай ауылым ғой,
Ауылым ғой қалың мал өрістегі – деп туған ауылына деген махаббатын өз өлең
жолдарында білдіреді.

Келесі кезекте ақынға арнау өлеңдер оқылады.

6-оқушы: Кендебай Мұртазаевтың Т. Бердияровқа арнау өлеңі
«Жас ұрпаққа аманат» Рысбай Ұлдай

7-оқушы: «Тоқашқа арнау» Әбдібек Айдана

8-оқушы: «Тоқашқа арнау» Сейделхан Ақбота

Ән: «Маралдым» Сегізбай Мерейдің орындауында.

Би: «Қамажай» Қыздар тобы

Ән: «» Сегізбай Аслан орындауында

Би: «Айгөйлек» Қыздар тобы

2-жүргізуші: - Ұғымы пәс, діндар адам емеспін,
Табиғатпен тату-тәтті тел өстім.
Туған жерге мені әкелген жетелеп,
Жалғыз уыс топырағы-ай Келестің!

2-жүргізуші: - Тоқаш ақын :
«Уақыт тұрмас тоқырап,
Өмір, өмір құйынсын
Жалғыз уыс топырақ ,
Туған жерден бұйырсын» – деп Тоқаш ақын жырлаған еді.

1-жүргізуші: - Тоқаш Бердиярұлы 1988 жылы тамыз айында денсаулығы нашарлап, 63 жасында дүниеден өтті. Ақынды ауыл-елі, аудан басшылары болып туған жері «Келес» шаруашылығының «Ұшқын» ауылына әкеліп жерлеген.

2-жүргізуші: - Тоқаш –өлең, Тоқаш әуен аспанда,
Тоқаш орны, Тоқаш тағы асқарда
Тоқаш жыры толқыны боп Келестін,
Зәм-зәм сыйлап өтер мәңгі жастарға.

1- жүргізуші: - Елі үшін, жері үшін туған,
Сыршыл ақын жолын қуған.
Оңтүстікті жырлаған бабам,
Токаш аға, мәңгі өшпес тұлған.

2-жүргізуші: - Ұлы Отан соғысының ардагері, Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі, халқына өлеңдерімен рухани азық, бақыт сыйлаған ақын Т. Бердиярұлының өмірі мен шығармашылығына арналған **«Келестің ақиық ақыны -Тоқаш Бердияров»** атты әдеби кешімізді аяқтаймыз.

Анықтама

Тыңдалды: Кітапхана меңгерушісі В.Кумекбаева №20 Т.Бердияров атындағы жалпы орта мектебімізге есімі берілген ақын Тоқаш Бердияровтың туған жылы, 60 жылдық, 70 жылдық, 80 жылдық, 90 жылдық мерейтойлары, және мектебімізде ақын Тоқаш Бердияровтың 70 жылдық мерей тойында Т.Бердияровқа арнап бұрыш ұйымдастырылғаны және осы тойға келген ақын жазушылардың өздерінің кітаптарына қол таңба алғандығы туралы (Ханбибі Есенқара, Мархабат Байғұт, Нармахан Бегалы т.б) 90 жылдық мерей тойында ақын Тоқаш Бердияровтың «Мұражайы» ашылғаны туралы айтып өтті. Кітап көрмесімен таныстырды.

Жарыс сөзге: Мектеп директорының тәрбие ісі бойынша орынбасары А.Артыков өз сөзінде ақын Тоқаш Бердияровтың достары және қарулас досы Ерназар Смайылов туралы айтып өтті.

Жарыс сөзге қазақ тілі және әдебиеті пәнінің мұғалімі А.Қолдашева өз сөзінде: Оқушыларға мектебімізге есімі берілген жерлес ақын Т.Бердияровтың шығармаларында, әсіресе, соғыс пен бейбітшілік, өмір мен махаббат, Отан мен туған жер, адамгершілік пен достық, әдебиет пен өнер адамдары жайлы тақырыптар жиі көтерілген. Оның туған жері - Келес достарына деген сағынышы айрықша екендігі және ақын жырларынан үлгі алу туралы айтып өтті.

Бар өмірін өнер жолына сарып етіп, қысқа ғұмырында қарапайымдылығымен, қара қылды қақ жарар шыншылдығымен елге танылғанын айтып өтті.

Тоқаш Бердияровтың жазған өлеңдері ел, табиғат, дала көрінісі, ауылдың таныс тіршілігі туралы жазылғанын айта келіп, Ақын Тоқаш Бердияровтың «Сұр қоян» өлеңін оқушылардың жатқа білетіндігі туралы айтып, оқушылармен бірге айтты. Оқушылардың кітапханамен байланысын жандандыру туралы айтты.

Кітапханашылар:

 К.Рахманбердиева
В.Кумекбаева

« Оқу сағаты» әр сәрсенбіде мектеп бойынша жаппай 20 минут кітап оқуда.

Анықтама

Көп адамда бір күнде есепсіз әріптер саны ажыралмай жұтыла береді екен. Қызық мақалалар жұмысқа қатысты кәсіби әдебиет адамның дамуына арналған мәтіндер.Кітап оқуды мақсат еткен адамдар осы күйге жетпей тұр. Неше түрлі әдебиеттерді тандамай жұта берсе керек. Қазіргі кезде саналы әрі ойлы ләззат сияйтын оқу еді.Кітап оқуға уақыт табу үшін тәуліктегідегі 24 сағаттың өзі аздық ететіндей .Кітапты оқуға уақыт табу керек. Кітап оқуға уақыт табу өте қиын жұмыстан шаршайсын.Әр уақытың есептеулі ,интернетте сағаттап отырасың деледидарға қарауға көп уақыт жұмсайсың.Қажетсіз мақалаларды кезексіз жұта бересің.таусылмайтын қазына ол кітап.Кітап оқуға күніне кішкене уақыт бөлуге тырыс. Күніне 20 минуттай кітап оқу керек.

Оқырмандар күнделікті күйбелең күнге кітап оқуды насихаттаймын.Қазіргі күнде ақын жазушыларымыздың көркем әдебиеттері ,тандамалы шығармаларын кітапханадан алып оқуды насихаттаймын.Ана мен бала жобасы бойынша кітапханада жағдай жасалған аналар келіп кітап оқуға болады. Әр сәрсенбі ашық есек күні.Кітапханашы. К.Рахманбердиева кітапханадағы кітаптармен таныстырды.

Мектеп кітапханашылары:

 В.Кумекбаева

 К.Рахманбердиева